
Zjazd Adwokatury w Poznaniu z 3-4 stycznia 1981 r.

Palestra 34/10(394), 87-92

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Adwokatura w ostatnim dziesięcioleciu (w odpowiedzi na niektóre pytania)

ZJAZD ADWOKATURY W POZNANIU

z 3—4 stycznia 1981 r.

W dniach 3 i 4 stycznia 1981 r. w Poznaniu odbył się Ogólnopolski Zjazd Adwokatury, zjazd nadzwyczajny, nie przewidziany przepisami ówczesnie obowiązującej ustawy z 19 grudnia 1963 r. o ustroju adwokatury.

Przebieg i uchwały Zjazdu zostały opublikowane w numerze 3—4 „Pales-try” za rok 1981.

Przytaczamy obszernie fragmenty uchwały Zjazdu z dnia 4 stycznia 1981 r.:

U C H W A Ł A

Ogólnopolskiego Zjazdu Adwokatów w Poznaniu z dnia 4 stycznia 1981 r.

Od lat w naszym kraju narastał kryzys moralny, społeczny, polityczny i gospodarczy, któremu tamę postawił historyczny protest klasy robotniczej.

Kryzys ten nie ominął także prawa, jego stosowania i stosowania również w wymiarze sprawidliwości.

Adwokatura polska zdecydowanie łączy się z nurtem przebudowy moralno-politycznej kraju oraz zasadami kształtowania stosunków społecznych na warunkach określonych w Porozumieniach: Gdańskim, Szczecińskim i z Jastrzębia. Jedynie środki politycznego porozumienia mogą być formą rozwiązywania różnicy poglądów między społeczeństwem i władzą.

I

1. Adwokatura, stojąc na gruncie zasad ustroju socjalistycznego wyrażonych w Konstytucji PRL, wskazuje na obowiązek pełnego dostosowania prawa polskiego do norm Międzynarodowych Paktów Praw Obywatelskich i Politycznych oraz ratyfikowanych przez Polską Rzeczpospolitą Ludową konwencji międzynarodowych. Wymaga to przestrzegania

w praktyce życia społecznego i politycznego prawa do wolności myśli, sumienia, wyznania, swobodnego posiadania i wyrażania własnych opinii i poglądów.

Obywatel nie powinien być pozbawiony pracy i możliwości awansu z tytułu swych przekonań, poglądów i przynależności organizacyjnej. Należy zaniechać dotychczasowej polityki kadrowej, a jedyne kryterium dla pełnienia stanowisk i funkcji państwowych i społecznych stanowić może wiedza, umiejętności i postawa moralna.

Adwokatura polska zawsze czuła się najściślej związana z całym narodem, a w szczególności w okresie ciężkich przejść służyła mu najszerszą i pełną oddania pomocą. Dziś też ma poczucie tego obowiązku.

2. Demokracja może rozwijać się tylko w ramach praworządności. Porządek prawny, jednakowo obowiązujący wszystkich obywateli, a także aparat państwowy przy spełnianiu jego funkcji, jest jedną z barier zapobiegających powstawaniu kryzysów politycznych, a jego przestrzeganie jest niezbędne dla stabilizacji społecznej.

Prawo musi zabezpieczać wolności obywatelskie, gwarantować poczucie ładu i spokoju, wzmacniać stan obywatelskiej odpowiedzialności za wspólne sprawy, kształtować kulturę polityczną społeczeństwa.

Po ciężkich doświadczeniach naród domaga się realnych gwarancji praworządności i nie zadowolony się deklaracjami. Jedną z podstawowych gwarancji jest niezawisłe sądownictwo.

Przestrzegana musi być zasada, aby nikt nie był aresztowany ani zatrzymany za swoje poglądy i by życie prywatne każdego obywatela i jego korespondencje nie były narażane na ingerencję władz.

3. Zachodzi konieczność ujawnienia wszystkich okoliczności związanych z nadużyciem władzy, a w szczególności ujawnienia i pociągnięcia do odpowiedzialności osób winnych tragicznych wydarzeń w Poznaniu w czerwcu 1956 r., w marcu 1968 r., na Wybrzeżu w grudniu 1970 r. oraz w Radomiu i Ursusie w czerwcu 1976 r.

4. Przynana prokuraturze rola strażnika praworządności nie spełnia społecznych oczekiwań.

Znalazło to w szczególności wyraz w licznych przypadkach nieuzasadnionego stosowania aresztu tymczasowego i nadużywania instytucji zatrzymania.

Stwierdzamy również brak dostatecznego nadzoru nad pracą organów milicji obywatelskiej i służby więziennictwa.

5. Obowiązywać musi jawność życia politycznego, społecznego i gospodarczego z jednoczesnym ograniczeniem cenzury.

6. Uprawnienia Sejmu jako najwyższego organu władzy oraz rad narodowych powinny być urealnione. Trzeba domagać się z jednej strony od posłów rzetelności w wystąpieniach, a z drugiej właściwego stosunku rządu do Sejmu.

Ordynacja wyborcza powinna być oparta na pełnej demokratyczności i gwarantować przebieg wyborów zgodny z wolą narodu.

7. Nauka powinna być zorganizowana na zasadach samorządności i pracownikom naukowym musi być zabezpieczona całkowita swoboda wypowiedzenia się. W naukach prawnych należy rozszerzyć zakres kształcenia w dyscyplinach społecznych, wychowywać młodzież prawniczą w głębokim szacunku dla prawa i gotowości obrony praworządności oraz wzajemnego zrozumienia między różnymi zawodami prawniczymi.

8. Istotny czynnik demokratycznej ewolucji stosunków społecznych stanowi automatyczna i samorządna działalność związków zawodowych, w pełni reprezentujących interesy świata pracy i chroniących jego prawa. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „SOLIDARNOŚĆ” ma historyczne zasługi w powstaniu i realizacji tych praw.

9. Pilna potrzeba naprawy złej sytuacji gospodarczej kraju nie zwalnia od obowiązku realizacji znajdujących pełne społeczne poparcie postulatów w zakresie praworządności, demokratyzacji i swobody działania związków zawodowych.

Wymaga stosownej przebudowy organizacja gospodarki narodowej, w czym powinni spełnić poważną rolę specjaliści z zakresu ekonomii, administracji i prawa.

Do podstawowych reform społeczno-gospodarczych zaliczyć należy stabilizację indywidualnej własności gruntów rolnych i ustanowienie wyodrębnionej własności przedsiębiorstw państwowych.

Dopiero spełnienie tych warunków może przywrócić pracy należną jej godność, a przez to w zasadniczy sposób wzmocnić wydajność pracy i satysfakcję z jej wykonywania.

10. Dotychczasowe traktowanie zawodu adwokata i adwokatury jako instytucji prawnopublicznej nie służyło należycie pełnieniu przez nią właściwej funkcji społecznej i publicznej.

W pełni samorządna adwokatura jest ważną gwarancją praw obywatelskich oraz autorytetu państwa, opartego na sprawiedliwości i skuteczności prawa w zarządzaniu państwem i wymierzaniu sprawiedliwości.

Obdarzona szerokim społecznym zaufaniem, adwokatura ma znaczne możliwości poznania rzeczywistych nastrojów społeczeństwa. Ta wiedza społeczna adwokatury nie jest ani doceniana, ani wykorzystywana.

11. Samorząd zawodowy adwokatury jest niezbędnym warunkiem normalnej jej pracy i jedyną formą organizacyjną, zapewniającą prawidłowość funkcjonowania. Nadzór nad adwokaturą powinien mieć charakter ogólny i należeć do Rady Państwa.

Uważamy za konieczne przedłożenie w najkrótszym czasie Sejmowi projektu nowego prawa o ustroju adwokatury, opartego na pogłębionej samorządności i demokratyzacji zawodu.

12. Adwokat jest niezbędny jako fachowy i społeczny doradca we wszystkich sprawach jednostek i grup społecznych, gdy sprawy te mają być rozstrzygane w oparciu o przepisy prawnej.

Dlatego stanowczo należy postulować zniesienie ograniczeń przy występowaniu adwokatów, m.in. w sprawach pracowniczych, w postępowaniu arbitrażowym, administracyjnym, karno-administracyjnym, podatkowym, w opartych na publicznoprawnych podstawach postępowaniach dyscyplinarnych.

13. Adwokatura widząc konieczność szerszego uporządkowania obowiązującego prawa, wysuwała już w tej mierze określone projekty, które zostały przez właściwe władze przemilczane. Adwokatura wyraża gotowość w najszerszej mierze uczestniczenia w pracach nad porządkowaniem i doskonaleniem prawa.

14. Adwokatura postuluje w szczególności.

— powołanie Trybunału Konstytucyjnego dla badania zgodności z Konstytucją norm niższego rzędu,

— powołanie Trybunału Stanu dla ochrony praworządności przed godzącym w nią działaniem ze strony członków Rządu i posłów”.

„(...)II. Zagadnienia prawa i wymiaru sprawiedliwości

1. Adwokatura widzi potrzebę szybkiego i kompleksowego porządkowania prawa. Konieczna jest pełna weryfikacja ustaw i innych aktów prawnych pod kątem przydatności i dostosowania do stopnia społecznego rozwoju polskiego społeczeństwa. Dotyczy to szczególnie zagadnień społecznej samorządności, organizacji i funkcjonowania gospodarki oraz jej obsługi, ochrony gospodarki chłopskiej i gruntów rolnych, prawa procesowego oraz prawa o stowarzyszeniach i zgromadzeniach. Zlikwidować trzeba praktykę niepublikowania aktów prawnych, ograniczyć samoistne akty prawne resortów i centralnych urzędów.

2. Niezbędne jest uchwalenie ustawy o prawie prasowym, regulującym zakres obowiązków i uprawnień dziennikarzy oraz redakcji pism i czasopism, zasady odpowiedzialności za nadużycia wolności słowa oraz przekazania prasie danych niezgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy.

3. Zachodzi potrzeba nowelizowania ustawy o paszportach w kierunku obowiązku uzasadniania decyzji odmownej oraz wprowadzania sądowej kontroli tych decyzji.

4. Zachodzi pilna potrzeba wydania ustawy o zawodzie radcy prawnego przy uwzględnieniu zasad:

- zapewnienia środowisku radców prawnych niezależnego samorządu,
- niezależności radcy prawnego przy wykonywaniu czynności służbowych,
- zachowania dotychczasowego wymiaru pracy radców prawnych(...)"

5. Wszelkie spory ze stosunku pracy, powinny być rozstrzygane przez sądy powszechne przy zapewnieniu stronom fachowego zastępstwa prawnego.

6. Adwokatura wypowiada się za utworzeniem w Sądzie Najwyższym odrębnej izby i powierzeniem jej jako drugiej instancji odwołań od okręgowych sądów pracy i ubezpieczeń społecznych we wszystkich sprawach dotyczących świadczeń z ubezpieczenia powszechnego.

7. Niezbędna jest zmiana ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. dotycząca wypadków przy pracy w kierunku możliwości dochodzenia roszczeń z tego tytułu przed sądami powszechnymi w oparciu o przepisy kodeksu cywilnego.

8. Należy wprowadzić możliwość rzeczywistego dochodzenia roszczeń z tytułu odszkodowania za niesłuszne aresztowanie czy zatrzymanie. Zmiany wymagają przede wszystkim normy stanowiące o „oczywistej” bezzasadności.

9. W ustawie z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości postuluje się wprowadzenie zasady, aby odszkodowanie obejmowało rzeczywistą wartość wywłaszczonej nieruchomości według cen rynkowych ustalonych z udziałem biegłych i sprawę odwołania się od decyzji administracyjnych do sądów powszechnych w trybie nieprocesowym.

10. W ustawie z dnia 13 lipca 1961 r. postuluje się zniesienie prawa pierwokupu.

11. Konieczne jest przyśpieszenie prac nad ustawą o zwalczaniu przestępczości i demoralizacji nieletnich oraz poddanie tego projektu pod publiczną dyskusję. W zakresie treści ustawy postuluje się prowadzenie czynności dochodzeniowych wyłącznie przez sędziów dla nieletnich z równoczesnym ograniczeniem uprawnień MO do dokonywania czynności wyłącznie na zlecenie sędziego. W zakresie wykonawstwa karnego w sprawach nieletnich postuluje się zmodernizowanie zakładów wychowawczych i poprawczych oraz podniesienie kwalifikacji kadr wychowawczych.

12. Adwokatura jako istotny czynnik porządku prawnego powinna mieć zwiększony udział w tworzeniu prawa przez:

- uczestniczenie w pracach legislacyjnych Sejmu PRL,
- przedstawianie Radzie Państwa opinii i wniosków w zakresie prawa i jego stosowania,
- członkostwo w Radzie Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów.

13. Opłaty i koszty sądowe nie mogą tamować dochodzenia praw, dociekania prawdy, szukania sprawiedliwości. W obecnym stanie prawnym, razi wysokość opłat za drugą instancję: wysokość opłat od orzeczonej grzywny, a także wysokość tzw. wpisów tymczasowych i opłat w sprawach cywilnych. Potrzeba zmiany w tym zakresie jest nieodzowna.

14. Wytyczne Sądu Najwyższego (niezależnie od tego, czy stanowią źródło prawa, czy rodzaj jego wykładni) mają zasadniczy wpływ na orzecznictwo sądów. Proces uchwalania wytycznych w nadmiernej ilości prowadzi nieuchronnie do:

- zachwiania niezawisłości sędziów, szczególnie gdy wytyczne odnoszą się do wymiaru kary,

- osłabienia zaufania do sądów i ich orzeczeń,
- dehumanizacji procesu karania,
- zastępowania ustaw.

Ocena sprawcy i jego winy musi być pozostawiona wyłącznie wiedzy, doświadczeniu i sumieniu obywatelskiemu sądu orzekającego. Wytyczne Sądu Najwyższego powinny dotyczyć wyłącznie wykładni prawa. (...)”

16. Zgłaszamy dezyderat przywrócenia trójinstancyjności albo możliwości zaskarżenia prawomocnego wyroku, przez każdą ze stron, wprost do Sądu Najwyższego w przypadku naruszenia prawa materialnego lub procesowego, mającego wpływ na orzeczenie.

17. Ocena pracy sądów i sędziów poprzez statystykę wywołuje wielokierunkowe szkody. Wpływa na niezawisłość orzekania i narusza prawa podmiotowe obywatela.

18. Nadmierna ilość sądów wojewódzkich nie sprzyja specjalizacji sędziów i podniesieniu poziomu orzecznictwa.

19. Należy znieść kadencyjność sędziów Sądu Najwyższego jako element mogący ograniczać niezawisłość sędziów.

20. Konieczny jest dla jakości i spójności orzecznictwa i obniżenia kosztów społecznych jednolity system sądownictwa powszechnego i włączenia do niego sporów ze stosunku pracy, prawa administracyjnego oraz gospodarczego.

21. Występuje zjawisko nadużywania możliwości orzekania co do istoty sprawy na szczeblu drugiej instancji. Trzeba w szczególności wykluczyć możliwość zmiany wyroku uniewinniającego w sądach wojewódzkich jako drugiej instancji. Niewłaściwe jest zjawisko wzrostu postępowania dowodowego w drugiej instancji.

22. Adwokatura wypowiada się za zniesieniem kary śmierci.

23. Występuje zjawisko nadmiernego przeceniania kar. W drodze coraz surowszego karania nie można zniwelować szkód społecznych wynikających z wadliwości organizacji gospodarczej, błędnej polityki ekonomicznej i ujawnionych przypadków nieodpowiedzialności za popełnione przestępstwa. Konieczne staje się:

- rzeczywiste zbadanie skutków prewencji generalnej,
- pogłębienie badań nad etiologią przestępczości,
- zahamowanie nadmiernej surowości orzecznictwa, wynikające z tendencji penalizacyjnych.

24. Istnieje pilna konieczność opracowania bądź nowelizacji przepisówdotyczących rozluźnienia rygorów warunkowego umarzania postępowania, które powinno należeć do wyłącznej kompetencji sądów, a także odejście od liczbowego określania pojęcia „znaczej wartości” i „wielkiej wartości”.

25. Należy złagodzić przepisy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu.

26. Należy niezwłocznie zmienić regulamin więzienny oraz regulamin ośrodka przystosowania społecznego, jak również przepisy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu, w kierunku większej ich humanizacji. W regulaminie więziennym należy wyodrębnić status więźniów politycznych oraz zapewnić więźniom możliwość wykonywania praktyk religijnych.

27. Konieczne jest wprowadzenie do statystyki GUS danych o przestępczości i populacji więziennej oraz systematyczne podawanie ich do publicznej wiadomości.

28. Należy wydatnie podwyższyć racje żywnościowe w zakładach karnych.

29. Należy uznać za rzecz niedopuszczalną stosowanie rygorów więziennych przed uprawomocnieniem się wyroku skazującego.

30. Opowiadamy się za wprowadzeniem instytucji społecznych kuratorów więziennych, którzy będą czuwać nad warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności oraz warunkami pobytu w aresztach w okresie aresztu tymczasowego.

31. Należy poddać dyskusji zasadniczą strukturę postępowania przygotowawczego, szczególnie pod kątem przywrócenia instytucji sędziów śledczych.

32. Należy rozszerzyć zakres sądowej kontroli nad stosowaniem aresztu tymczasowego, a w posiedzeniach sądu dotyczących utrzymania aresztu — zapewnić udział obrońcy.

33. Nie jest sprecyzowany w dostatecznej mierze status osoby podejrzanej. Ułatwia to opóźnienie przedstawienia zarzutów i częstokroć powoduje wcześniejsze przesłuchanie osoby podejrzanej w charakterze świadka.

34. Należy znowelizować przepisy postępowania w tym kierunku, aby nałożyć na organa ścigania obowiązek pouczenia podejrzanego względnie osoby podejrzanej o prawie do nieskładania zeznań.

35. Na żądanie podejrzanego, którego należy o tym pouczyć, przy pierwszym jego przesłuchaniu powinien uczestniczyć wskazany przez niego obrońca. Obrońcy nie można odmówić wydania zezwolenia na widzenie się z podejrzanym w każdym stadium postępowania.

36. Obrońca powinien mieć możliwość wglądu do akt postępowania przygotowawczego, zwłaszcza gdy składa wniosek czy zażalenie dotyczące uchylenia aresztu tymczasowego.

37. Podejrzanemu i jego obrońcy przysługuje zażalenie na wszelkie czynności i postanowienia naruszające prawa podejrzanego.

38. Przekazywanie przez prokuraturę prowadzenia śledztw w całości organom MO powinno być wyłączone, a przetrzymywanie podejrzanego w aresztach milicyjnych — zakazane.

39. Wymagają zbadania zarzuty stosowania przemocy fizycznej czy psychicznej przez organa dochodzeniowe”.

U C H W A Ł A

Ogólnopolskiego Zjazdu Adwokatów w Poznaniu z dnia 4 stycznia 1981 r.

Ogólnopolski Zjazd Adwokatów, obradujący w Poznaniu w dniach 3 i 4 stycznia 1981 r., zwraca się do Przewodniczącego Rady Państwa prof. dra Henryka Jabłońskiego o spowodowanie uchylenia aresztu tymczasowego zastosowanego wobec Leszka Moczulskiego, Wojciecha Ziemińskiego, Zygmunta Goławskiego, Tadeusza Stańskiego, Jerzego Sychuta, Krzysztofa Bzdyla i Tadeusza Jandziszaka.